

סדר
תפילות מכל השנה

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

ד"ה "להבין עניין נטילת ידיים" (ג)

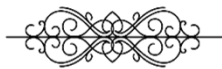
פרשת תצווה

תשפ"ה

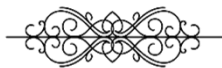
לומדים יקרים,

השבוע אנו ממשיכים לפרסם את הסדרה על ד"ה "להבין עניין נטילת ידיים" מסידור עם דא"ח, והשבוע מפורסם השיעור השלישי והאחרון. כרגיל, במקביל לשיעורים החדשים אנו מפרסמים חלק מביאור הרב לתורה אור על פרשת השבוע, והשבוע מתפרסם לראשונה חלק מביאור על ד"ה "ואתה תצווה".

תוכן העניינים

- 3..... אכילת לחם: שעת מלחמה
- 5..... המאכל מעורב מטוב ורע
- 8..... נטילת ידיים: לפני שעת המלחמה בסעודה
- 9..... סעודה ללא מלחמה
- 10 ארבע דרגות בסעודה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

ועתה צריך להבין למה תקנו נטילת ידיים לאכילה דווקא, הלא שלא בשעת אכילה היה יכול להיות טהרת הציפורניים גם כן על ידי שפיכת רביעית מים. אך הענין, דהנה האכילה הוא בחינת מלחמה בין הטוב והרע, שבשעת אכילה יכול להיות תגבורת הרע או תגבורת הטוב על הרע ולהפכם כו'. כמו שכתוב בשירת דבורה: "אז לחם שערים" כו', ולכן נקרא המאכל לחם על שם המלחמה, כמשל שניים הנלחמים יחד, שאחד יגביר על חברו

כו'. כשאדם אוכל אז הוא יוצר התקשרות עם האוכל. מהו האוכל? האוכל הוא דבר של מטה, ולא משנה איזה 'מטה' בדיוק, כיוון שהאוכל שייך בעיקרו לעולם הזה הגשמי. ממילא, כשאני אוכל אני יוצר חיבור ביני ובין האוכל, כלומר ביני ובין העולם הגשמי, ולכן אני והואכל נמצאים במאבק: מי ימשוך עכשיו את מי? אני אמשוך את האוכל למעלה, למדרגת אדם הגבוהה יותר, או שהאוכל יוריד אותי למדרגת בהמה? המאבק הזה בעצם נמצא בכל ארוחה, והשאלה היא תמיד האם על ידי זה שאני אוכל אני זוכה להעלות את כל הניצוצות שיש באוכל ואני נעשה יותר צדיק, או שעל ידי זה שאני אוכל אני רק נעשה יותר ויותר בהמי. השאלה הזו היא איננה רק שאלה תיאורטית, אלא היא שאלה שגם אפשר ממש לראות אותה בחוויה הממשית.

כמו שכתוב בשירת דבורה: "אז לחם שערים" כו' (שופטים ה, ח), הכוונה שם היא למלחמה בשערים, אבל הדרשה כאן היא שבזמן הלחם – כלומר בזמן שאוכלים את הלחם - יש מלחמה על השערים. ולכן נקרא המאכל לחם, על שם המלחמה, לחם נקרא 'לחם' מפני שהוא דבר שנלחמים עליו. כמשל שניים הנלחמים יחד, שאחד יגביר על חברו

אכילת לחם: שעת מלחמה

דיברנו על מדוע שופכים את המים על הידיים ועל האצבעות. הסברנו שנטילת הידיים היא סוג של טהרת הציפורניים, ושהציפורניים הן המותרות שיוצאות מחוץ לגוף ושהן החלק שפונה אל הרע ואל הקליפה ושלכן צריך ליטול ידיים. אדמו"ר הזקן גם הסביר, שמשום כך התחילו את נטילת הידיים דווקא בזמן שבו הייתה התגבורת של שלטון היוונים, ושכנגד זה עשו הרחקה וטהרה יתרים.

כעת ממשיך אדמו"ר הזקן הלאה. ועתה צריך להבין למה תקנו נטילת ידיים לאכילה דווקא, אם נטילת הידיים היא בשביל לטהר את הידיים ואת הציפורניים, לטהר את הקליפות, אז מדוע נוטלים דווקא לפני האוכל? היה אפשר לעשות את זה במהלך כל היום כולו! הלא שלא בשעת אכילה היה יכול להיות טהרת הציפורניים גם כן על ידי שפיכת רביעית מים.

אך הענין, דהנה האכילה הוא בחינת מלחמה בין הטוב והרע. כשאנחנו אוכלים אנחנו בעצם פותחים את הפה וזוללים, ולכן במהלך האכילה יש מלחמה בין הטוב והרע. שבשעת אכילה יכול להיות תגבורת הרע או תגבורת הטוב על הרע ולהפכם

וינצחהו כו'. וכמו שכתוב בזהר במעשה דינוקא, דאמר: "מאן דבעי למיכל נהמא על פום חרבא".

וביאור הדבר, הלא אנו רואים שכאשר יאכל לתאוה למלאות בטנו יתגשם ביותר ויפול מעבודתו בקדש עד שידמה לבהמה ממש בגסות ההרגשה ורצונות זרות של נפש הבהמית כו', ואם יאכל כדי שיתחזק לעבודת ה' ולא יכווין להנאתו כל כך כו', הנה באכילה זו יחזק את מוחו והשגתו ולבו עד שכל מה שיהיה נקודת הלב ועמקות השגה באחדות ה' בתפילה ובתורה כו' אינו אלא מחמת המאכל שאכל כו'. ונמצא הרע שבמאכל נהפך לטוב ממש. וכשאוכלה לתאוה יהיה בהיפוך, בחינת גלות השכינה, שיומשך ניצוץ אלוקי אחרי תאוות הבהמיות כו'. והרי נמצא באוכל המאכל מלחמה הוא בשעת אכילתו, אם יגביר טוב על הרע בנפשו או להיפוך כו'.

ועיקר מלחמה זו עצמו באה מצד המאכל עצמו, שהרי הוא מעורב טוב ורע, שנמשך מגלגל המזלות שמרי ופסולת הקדושה שמעורבים טוב ורע, והרע שבו מהרע שבהשר כללי של דומם, צומח, חי מדבר שבאותה ארץ כו', והוא אינו חפץ להכלל ולהבטל לה' אחד, כי "לא יחפוץ כסיל בתבונה",

אומרת שגם כאן רואים שהסעודה היא עניין של מלחמה.

וביאור הדבר, הלא אנו רואים שכאשר יאכל לתאוה למלאות בטנו יתגשם ביותר, הוא נעשה יותר ויותר מגושם וגשמי. מצד מסוים, יש לא מעט מסעדות ברחוב שהיה אפשר לשים עליהם שלט שאומר: 'כאן זה מקום שבו נכנעים לתאוות'; זהו מקום שיש בו הרבה תאוות, וכל אחד מוזמן להיכנס ולהיכנע לתאוות שלו. כן? ויש פה הרבה תאוות, וכל אחד בא לאכן הולך להיכנע לתאוות. ולא זו בלבד שמי שאוכל לתאוה נעשה מגושם, אלא הוא גם יפול מעבודתו בקדש, עד שידמה לבהמה ממש בגסות ההרגשה ורצונות זרות של נפש הבהמית כו'. זאת אומרת שאחרי ארוחה כזאת, האדם לא נעשה פתאום יותר יפה ויותר נקי, אלא להפך – הוא מתמלא בכל ענייני הבהמיות. ממילא, יש לו גסות בהרגשה, וגסות ברצונות וכן הלאה.

וינצחהו כו'. הלחם הוא בעצם שדה המלחמה, והשאלה היא מי ינצח במלחמה הזו.

וכמו שכתוב בזהר במעשה דינוקא, שם מסופר על חכמים שפוגשים את הינוקא, שהוא ילד קטן שמלא חכמה עליונה. אגב, היו כל מיני סיפורים על אדמו"רים מפורסמים שמתו בקיצור ימים והשאירו אחרים איזה ינוקא – ילד קטן, שנעשה לאדמו"ר הבא. חלק מהמשפחה שלי היו חסידים של מישהו שהיה ינוקא מפורסם, והוא נעשה רבי כבר בגיל תשע. סבתי הייתה מספרת שבאו אליו שניים מהחסידים המבוגרים, והוא אמר להם: 'אתה תהיה חסיד שלי בעתיד, אבל אתה לא' – וכך באמת קרה אחרי זמן. לענייננו, מסופר בזהר על הינוקא דאמר: "מאן דבעי למיכל נהמא על פום חרבא", כלומר מי שרוצה לאכול – שיאכל את הלחם על פי החרב, עיין שם (זוהר ח"ג קפח, ב). זאת

המאכל מעורב מטוב ורע

ומהיכן נובעת המלחמה הזו? עיקר מלחמה זו עצמו באה מצד המאכל עצמו, מדוע? שהרי הוא מעורב טוב ורע. מאכל שהוא טריפה הוא בוודאי אסור והוא רע. אבל כאן מדובר על מאכל כשר, אלא שגם מאכל גשר מעורב מטוב ורע. מדוע? שנמשך מגלגל המזלות שבו יש שמרי ופסולת הקדושה. גלגל המזלות הוא בעצם הכוחות העליונים שמעל העולם שלנו, והם באים משמרי האופנים. השמרים הם כמו ביין: השמרים הם לא דבר מאכל, אלא הם הפסולת שבאה עם היין. מכיוון שהמאכל מגיע מהפסולת של עולם הקדושה, נאמר שמעורבים טוב ורע, והרע שבו, שבמאכל, נובע מהרע שבהשר כללי של דומם, צומח, חי ומדבר שבאותה ארץ כו'. לכל מדינה יש את השר שלה, כמו שדיברנו בפעם הקודמת: יש את השר של מלכות יוון, של מלכות פרס, של מלכות צרפת וכן הלאה.

ולפעמים, השר הוא אינו חפץ להכלל ולהבטל לה' אחד, כי "לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות ליבו" (משלי יח,ב). לפעמים אפשר לראות בשיחה עם בני אדם, שיש אדם שהוא כסיל: הוא יכול להקשיב וללמוד משהו, אבל במקום זה מה שהוא רוצה זה לדבר; יכול להיות אחד שמדבר שטויות יותר גדולות ואחד שמדבר שטויות יותר קטנות, אבל בסופו של דבר הוא בעיקר רוצה בהתגלות ליבו. אגב, שיטת חינוך שהולכת ותופסת תאוצה היא שיטה שבה מגדלים ילד ואומרים לו: אל תחפוץ בתבונה, אלא בהתגלות ליבך – תגיד מה אתה רוצה,

ואותו הדבר נכון גם להיפך: אם יאכל כדי שיתחזק לעבודת ה' ולא יכווין להנאתו כל כך כו'. אדם יכול גם לאכול וגם להתכוון לשם שמיים, אבל כאן יש ניסוח מעט יותר זהיר: "ולא יכווין להנאתו כל כך" – כלומר לא רוצים שאדם לא ירצה לאכול בכלל, שבהרי זהו טבע האדם; אבל גם כאשר האדם אוכל – הוא יכול לעשות את זה כדי להתחזק לעבודת ה'. הנה באכילה זו יחזק את מוחו והשגתו ולבו, עד שכל מה שיהיה נקודת הלב ועמקות השגה באחדות ה' בתפילה ובתורה כו', אינו אלא מחמת המאכל שאכל כו'. זאת אומרת שהמאכל שהוא אוכל מעלה אותו למעלה. היו מקומות, לא דווקא אצל הצדיקים המפורסמים אלא גם אצל יהודים רגילים, שכשרואים שמישהו אוכל בימות החול היו אומרים לו 'לבריאות', אבל אם היו רואים מישהו שאוכל בשבת היו אומרים לו 'בתיאבון' – כי בשבת יש עונג שבת. בשבת יש בעצם האכילה מצווה, ואילו בימות החול אין מצווה – אז אומרים שיהיו לו רק 'לבריאות', שיתחזק וכן הלאה.

ונמצא שבאותו זמן הרע שבמאכל נתהפך לטוב ממש, מפני שבאותו הזמן ממש הרע הזה מעלה אותי, אבל וכשאוכלה לתאווה יהיה בהיפוך, בחינת גלות השכינה, שיומשך ניצוץ אלוקי אחרי תאוות הבהמיות כו'. אם כן, האכילה יכולה ללכת לכאן או לכאן, והרי נמצא באוכל המאכל מלחמה הוא בשעת אכילתו, אם יגביר טוב על הרע בנפשו או להיפוך כו'. כלומר אחרי שאדם אוכל, השאלה היא האם הוא התעלה על ידי המאכל או ירד למטה.

כי חפץ להיפרד ולהיות יש ודבר בפני עצמו, כמו שאמר פרעה: "לי יאורי" כו' וכידוע. על כן מזה בא סיבת הנפילה באדם כשאוכל לתאוה למלאות בטנו כו', מפני שהשר שהוא מקור המאכל ממשיך נפש האדם אליו כו', ודי לחכימא. ובשעה שאוכל לשם שמיים כו' ומתפלל בכוונה על ידי האכילה, הרי הגביר על הרע שבמאכל והפכו לטוב כנזכר לעיל.

וזה הכח צריך להיות במאכל עצמו, שאם לא כן לא היה במציאות ענין זה שעל ידי המאכל הגשמי יתחזק בהשגת אחדות כו'. וכידוע בענין שבירת הכלים שנפלו בקליפות נוגה, והוא ענין שהם מעורבים טוב ורע, והיינו "מוצא פי ה'" שבמאכל שהוא הטוב שבה, שעל ידו יחיה האדם בתפילה חיים אמיתיים כו'. וזהו המלחמה שבלחם עצמו, על כן נקרא לחם, ודי לחכימא. והנה כמו כן בלחם העליון, שהוא ענין מה שהקב"ה יושב וזן את כל העולמות

בכל אופן, הפסוק מיחזקאל אומר שפרעה אומר שהיאור שלו – כלומר מקור המים והחיים של מצרים הוא שלו והוא עשה אותו, אבל עוד יותר מכך פרעה גם אומר שהוא זה שעשה את עצמו. אגב, בשביל ההיסטוריה: מלכי מצרים בכל הדורות, עד המלכים שהיו למעשה מצאצאי היוונים, ראו בעצמם אל – והם גם נקראו בתואר הזה. גם המלכים הסאלוקיים, לא רק של מצרים אלא גם של סוריה, קראו לעצמם בשמות כאלה. למשל, השם המלא והרשמי של אנטיוכוס שהיה לנו עסק איתו, היה 'אנטיוכוס תיאוס אפיפנס', והמשמעות של 'תיאוס אפיפנס' היא 'האל המתגלה'. יש כל מיני מלכים כאלו עם כל מיני שמות: 'האל אוהב האחים', 'האל אוהב האב' וכן הלאה. לכן בין השאר, מלכי מצרים ובמידה מסוימת גם המלכים האחרים היו מרשים לעצמם להתחתן עם האחיות שלהן – שהרי מכיוון שהם אלים מותר להם לעשות הכל. אם הוא היה סתם אדם אז באמת היה אסור לו לעשות את זה, אבל מכיוון שהוא אל אז הוא יכול ומותר לו לעשות הכל.

תביע את עצמך, תבטא את עצמך, והבעיה היא שלא תמיד יש לו מה לבטא את עצמו. אפשר למשל לקחת ילד קטן בן עשרים וחמש, או איזשהו חבר כנסת – שהם אנשים שהיו יכולים לשמוע וללמוד משהו, אבל במקום זה מה שהם רוצים זה את התגלות ליבם: 'יש לי משהו להגיד', 'אני רוצה להגיד משהו'. באותו אופן, לפעמים גם שר של איזושהי מלכות לא רוצה לקבל קדושה אלא הוא רוצה לבטא את עצמו, ולכן הוא לא נכנע לקדושה. כי השר הזה חפץ להיפרד ולהיות יש ודבר בפני עצמו, הוא רוצה להיות מהות עצמית. כמו שאמר פרעה: "לי יאורי ואני עשיתיני כו' (יחזקאל כט,ג), וכידוע. פרעה הוא לא רק רמז או סמל למלכי האומות, אלא הוא גם היה המלכות של מצרים, ובגלל שהוא היה משהו מיוחד הוא גם נעשה לאחרים. למעשה, פרעה נעשה גם דגם בשבילנו: פרעה מלך מצרים היה נחשב בעיני העם שלו לאל, ויכול להיות שהוא חשב גם את עצמו לאל, וזו איזושהי מהות שמדברים עליה בכל מיני מקומות והקשרים.

טוב ורע, כלומר בכל דבר שיש בעולם יש תערובת של טוב ורע. והיינו "מוצא פי ה" (דברים ח,ג) שבמאכל, שהוא הטוב שבה, שעל ידו יחיה האדם בתפילה חיים אמיתיים כו'. יוצא, שבתוך המאכל יש גם צד טוב וגם צד רע.

וזהו המלחמה שבלחם עצמו, שעל כן נקרא לחם, ודי לחכימא. אגב, גם בלשון הקודש וגם בערבית יש למילה 'לחם' משמעות אחרת - של בשר. בכל אופן, מה שנאמר כאן הוא שהלחם הוא לא רק לחם, אלא הוא הדברים הגשמיים שאנחנו אוכלים אותם, והסיבה לכך שהוא נקרא לחם זה מפני שזו בעצם זירת קרב תמידית שכל אדם נלחם בה. אני מגיע לארוחת בוקר - אז יש לי שם מלחמה, והשאלה היא מה יקרה עם ארוחת הבוקר הזו: האם אני אהפוך להיות אדם או שיקרו לי דברים אחרים?

סיפרו על הבעל שם טוב, שיום אחד הוא ישב עם תלמידיו ואמר להם שהוא היה רוצה שהם יזכו לראייה רוחנית כמו שהוא זוכה. מה שהם היו עושים זה שהם היו עושים מעגל ושמים ידיים אחד על השני, וככה הם היו מצליחים לראות דברים. פעם אחת הם ראו איזשהו פלוני שנמצא באיזה מקום, אבל הם לא ממש ראו אותו - אלא הם ראו שור שלראשו יש שטריימל, והוא יושב ליד השולחן ואוכל. השור הזה היה מאוד דומה לאיזשהו בעל בית, והם הבינו איך בעצם הוא נראה ומה מצבו.

והנה כמו כן בלחם העליון, גם בדרגות יותר גבוהות, שהוא ענין מה שהקב"ה יושב וזן את כל העולמות עד לפרטי

מה שרציתי להגיד זה שכשכתוב שפרעה אומר "לי יאורי ואני עשיתיני" זו לא מליצה בלבד, אלא פרעה באמת טוען שהוא אל. באופן מסוים, כל שרי המדינות רואים ועושים ככה, והיה אפשר להאריך בזה הרבה. בכל אופן, המהות הלאומית שבנויה במידה מסוימת על 'רוח העם', על שר המדינה, היא דבר אגואיסטי ואגוצנטרי שטוען שהוא מרכז העולם וכל העולם צריך להתבטל אליו - והוא איננו רוצה להתבטל אל הקב"ה.

על כן מזה בא סיבת הנפילה באדם כשאוכל לתאוה למלאות בטנו כו', מפני שהשר שהוא מקור המאכל ממשיך נפש האדם אליו כו', ודי לחכימא. בתוך המאכל נמצא הכוח של שר המדינה שאיננו מוכן להתבטל אל הקב"ה, ושר המדינה הזה הוא שגורם שהאדם יימשך אחרי הקליפה. ובשעה שאוכל לשם שמיים כו' ומתפלל בכוונה על ידי האכילה, הרי אז הגביר על הרע שבמאכל והפכו לטוב כנזכר לעיל.

וזה הכח צריך להיות במאכל עצמו, שאם לא כן לא היה במציאות ענין זה שעל ידי המאכל הגשמי יתחזק בהשגת אחדות ה' כו'. מובא בגמרא (יומא עו:) שאחד החכמים אומר ש-"חמרא וריחני פקחין", כלומר שהיין והבשמים עושים אותו יותר חכם, ומכיוון שהוא עוד לא אכל אז הוא לא יכול לפסוק הלכה כראוי. זאת אומרת שיש דברים כאלה, ויכול להיות שמכוח האכילה האדם עולה למעלה ועושה כל מיני דברים, וגם הצד הזה צריך להיות טמון באכילה מלכתחילה.

וכידוע בענין שבירת הכלים שנפלו בקליפות נוגה, והוא ענין שהם מעורבים

כו', ומזון הוא עיקרו ביצירה, כנזכר בזוהר ובהאר"י ז"ל (שאוכל בגימטריה ז"ן, יש בו שני שמות כו', והוא מעורב טוב ורע כו', ודי לחכימא). להיות כי ביצירה הטוב ורע מעורבים מחצה על מחצה, ושייך ענין מלחמה לתוספת יניקה לטוב או לרע, ודי לחכימא.

ועל כן תיקנו נטילת ידיים לטהר תוספת יניקת החיצונים שקיבל מאכילה של תאבון כו', שנתגדלו הציפורניים כו', ויגעו בלחם המעורב טוב ורע ויגבירו הרע שבו חס ושלוש. וגזרו שלא לאכול בלי נטילת ידיים, ודי לחכימא. וזה שאמר הינוקא "מאן דבעי למיכל נהמא על פום חרבא" כו', כי היה גבר בגוברין לנצח השר להגביר הטוב עליו כו', ודי לחכימא.

ואמנם יש סעודת לחם שאינה בחינת מלחמה כלל, רק היא אדרבא כשהמלחמה נגמרת, וכבר נצחו את המנגד והפילוהו עושים סעודה ושמחה, כענין ינאי המלך שעשה כו'. ועל דרך זה יובן ענין השבת, שהוא סעודת שמחה שהפילו הרע במלחמה בששת ימי המעשה שקודם השבת, כמו שנאמר במקום אחר שהם שנים עשר אלפי צבא היוצאים במלחמה על מדין, כמו שנתבאר בליקוטי תורה

נטילת ידיים: לפני שעת המלחמה בסעודה

ועל כן תיקנו נטילת ידיים לטהר תוספת יניקת החיצונים שקיבל מאכילה של תאבון כו', שנתגדלו הציפורניים כו', שכאמור הן הקליפות, ויגעו בלחם המעורב טוב ורע ויגבירו הרע שבו חס ושלוש. כשמישהו אוכל מבלי ליטול הידיים, אז יש לו ידיים שיש בהן ציפורניים של קליפה, ולכן כאשר הוא נגוע באוכל הוא יכול להגביר את כוח הטומאה שיש במאכל. ומשום כך גזרו שלא לאכול בלי נטילת ידיים, ודי לחכימא. זאת אומרת שכנוטלים ידיים לפני האכילה דואגים לכך שהאוכל גם לא יתקלקל וגם לא יקלקל בעצמו.

וחוזר אדמו"ר הזקן למה שנאמר בזוהר: וזה שאמר הינוקא "מאן דבעי למיכל נהמא על פום חרבא" כו', מי שרוצה

הפרטים כו' (עבודה זרה ג:). ומזון הוא עיקרו ביצירה, כנזכר בזוהר ובהאר"י ז"ל (שהוא אומר שאוכל בגימטריה ז"ן, 57, ויש בו שני שמות קדושים כו', והוא מעורב טוב ורע כו', ודי לחכימא), להיות כי ביצירה הטוב ורע מעורבים מחצה על מחצה, ושייך ענין מלחמה לתוספת יניקה לטוב או לרע, ודי לחכימא. יוצא שכבר מעיקרו המזון – לא רק הגשמי אלא גם זה הרוחני – הוא כזה שיש במקורו גם חלק טוב וגם חלק רע. בניגוד לעולם הבריאה שהוא רובו טוב, הרי שעולם היצירה – ממנו מגיע המזון – הוא מחצה על מחצה, כלומר חציו טוב וחציו רע; ואילו העולם שלנו – עולם העשייה, הוא עולם שרובו רע. זו אולי תפיסה מאוד פסימית, אבל היא מופיע בספרים, והיא אומרת שהקליפות נפלו לעולם שלנו ולכן לא צריך להתפלא על שום דבר שקורה בעולם.

הרע אחד, ומיד לאחר מכן הוא חושב איך להמשיך לעוד יצר הרע. אם יש מישהו שלא יכול לשבת ולאכול כל היום, אז הוא עובר בין יצר הרע אחד ליצר הרע שני, ויש כל מיני אופנים כאלו. שוב, כנגד הדברים הללו – יש את נטילת הידיים, שהיא אמורה לשמור על האדם מפני הרע שיש במאכל.

סעודה ללא מלחמה

לסיום, מעיר אדמו"ר הזקן הערה נוספת: **ואמנם יש סעודת לחם שאינה בחינת מלחמה כלל**, אמנם דובר עד לכאן על כך שכל סעודה היא מלחמה, אבל מתברר שזו לא ממש כל סעודה כך: רק היא אדרבא כשהמלחמה נגמרת, וכבר נצחו את המנגד והפילוהו, עושים סעודה ושמחה, כענין ינאי המלך שעשה שמחה כו' (קידושין סו.). זאת אומרת שבתוך התהליך יש מעין מנות קרב שאוכלים, שבתוך כל אחת מהן יש מלחמה, אבל בסופו של דבר יש גם סעודת ניצחון – כמו שמסופר על ינאי המלך, שאחרי שהוא ניצח במלחמה הוא עשה סעודה. אמנם הסעודה הזו לא נגמרה בטוב, אבל ינאי עשה סעודה והתחילו לדבר שם על דברים קדושים, וזה הובא כאן כדי להסביר שיש דבר כזה סעודת ניצחון, שעורכים אחרי שכבר מנצחים במלחמה.

ועל דרך זה יובן ענין השבת, שהוא סעודת שמחה שהפילו הרע במלחמה בששת ימי המעשה שקודם השבת, כמו שנאמר במקום אחר שהם סוד שנים עשר אלפי צבא היוצאים במלחמה על מדין, כמו שנתבאר בליקוטי תורה

לאכול שיאכל לחם על פי החרב. זאת אומרת שכשאוכלים צריך לעשות את זה עם חרב שלופה, מכיוון שכאשר אוכלים נמצאים בתוך שדה קרב שצריך לוודא שבסופו של דבר מנצחים בו. כי היה גבר בגוברין לנצח השר להגביר הטוב עליו כו', ודי לחכימא, כלומר הוא היה יכול להילחם נגד היצר הרע.

אם כן, גזרו ליטול ידיים דווקא בשעת האוכל מפני שזמן האכילה הוא זמן יותר מסוכן, האכילה בעצמה יכולה להיות סכנה. כאמור, האוכל כולל בתוכו טוב ורע, ואם האדם לא שם לב אז הרע יכול למשוך אותו למטה, וככל שהוא אוכל יותר כך הוא נעשה יותר מגושם ויותר נמוך; ואותו הדבר גם להיפך: האוכל יכול להיות כזה שבכוח האכילה האדם אחר הולך ועובד את הקב"ה, והאדם הוא זה שמחליט לאן הוא לוקח את הדברים.

מהצד הזה אדם גם יכול לעשות תקנה ותשובה מסוימת על האוכל שהוא אכל, על ידי זה שהוא הולך ועושה דברים מועילים בכוח האכילה שהוא אכל. אבל לרוב, "צדיק אכל לשבע נפשו" (משלי יג, כה), ואז יש לו כרס מלאה; במקרה הטוב זה מועיל כדי לישון יותר טוב, ובמקרה הרע הוא הולך ועושה עם זה כל מיני דברים פחות טובים. בגמרא יש את הביטוי "מלי כריסיה זני בישי" (ברכות לב.), כלומר שאדם יכול למלא את הכרס שלו בכל מיני דברים לא כל כך טובים. זה דבר שממש אפשר לראות אותו: אפשר להאכיל מישהו, ועל ידי האכילה הזו הוא לא הולך ועושה דברים של קדושה אלא הוא בסך הכל הולך לעשות מעשה של יצר

וכמו שנתבאר ענינו במקום אחר, ודי לחכימא. וזה שכתוב ביתרו "ויבא" כו' "לאכל לחם לפני האלוקים" דווקא, דהיינו הסעודה שהיה בניצחון המלחמה כו', ודי לחכימא. ועל ידי זה יובן כל סעודה של מצוה שתלמיד חכם בתוכה, שהוא אחר ניצחון המלחמה, ודי לחכימא.

ועל ידי האכילה הזו להיות אדם טוב יותר – גם בלי מאמץ גדול מידי; רוב האנשים לא יושבים ועוסקים אחרי הסעודה בפילוסופיה של אפיקורסות. אבל סעודה שאדם אוכל לשובע נפשו יכולה להוביל אותו לכל מיני עניינים אחרים, ויכול להיות שאחריה הוא הופך להיות סוג של בהמה, ואז כמו שאחרי שהבהמה מסיימת לאכול והיא רוצה לעשות עוד דברים של בהמה – כך גם אותו אדם רוצה לעשות עוד דברים של בהמות אחרי שהוא מסיים לסעוד.

כל מיני אנשים חכמים כתבו על מה היה בסעודה של אחשוורוש. בסעודה הזו כנראה לא אכלו לשם שמיים, אלא אנשים פשוט אכלו ושתו, ואולי הם אפילו לא היו צריכים להשתכר יותר מידי. מה שקרה, זה שאחרי שהגברים סיימו לאכול ארוחה טובה כיד המלך הם התחילו לדבר על נשים. בהתחלה עשו דיון תיאורטי ומופשט, והשאלה הייתה אילו נשים יותר יפות: הנשים הפרסיות, הנשים המדיות, וכן הלאה. אחשוורוש, שהיה במצב רוח טוב, אמר: 'האישה שלי היא לא פרסית והיא לא מדית, אלא היא כשדית – והיא עדיין יותר יפה מכולן', ואז כל יושבי המשתה ביקשו ממנו לראות אותה. אחשוורוש רצה להזמין אותה כדי שכולם יראו שהיא באמת הכי יפה, ומשם כבר הסיפור ממשיך להתגלגל. הנקודה היא

וכמו שנתבאר ענינו במקום אחר, ודי לחכימא. זאת אומרת שמעין סעודת ניצחון, שהיא סעודה של שמחה, עושים בשבת – על זה שניצחנו בימות השבוע. ככל שהניצחון היה יותר גדול במהלך השבוע כך השמחה בשבת תהיה יותר גדולה, אבל אם הניצחון הוא קטן אז יש חשש שהשמחה לא תהיה גדולה. ובכל אופן, סעודת שבת היא לא סעודת מלחמה אלא היא סעודת ניצחון.

וזה שכתוב ביתרו "ויבא אהרן" כו' "לאכל לחם עם חותן משה לפני האלוקים" דווקא, הוא אכל דווקא לפני האלוקים, דהיינו הסעודה שהיה בניצחון המלחמה כו', ודי לחכימא. ועל ידי זה יובן שכל סעודה של מצוה שתלמיד חכם בתוכה, שהוא אחר ניצחון המלחמה, ודי לחכימא. סעודה כזו היא ממין אחר, היא סעודה של מצווה.

ארבע דרגות בסעודה

המאמר של נטילת ידיים הוא חלק מכמה מאמרים שעוסקים בעניינים שקשורים לאוכל. בנוגע לזה אני רק רוצה להעיר שכתוב בספרים שיש ארבע דרגות בסעודה. הסעודה הראשונה היא סעודת ימי החול, וכפי שהתבאר כאן זוהי סעודה של מלחמה. בסעודה הזו אני צריך להיות מודע כמה שניתן ולהשתדל שהסעודה הזו לא תדרדר אותי למטה. אני יכול לאכול,

לא צריך להתכוון למשהו אחר, אני לא צריך לאכול לטובת איזושהי מטרה, אלא אני יכול פשוט לשבת ולאכול וליהנות מהארוחה – ועל ידי זה אני מקיים את המצווה של עונג שבת. מכיוון שכך, גם אם האדם לא חושב אז מחשבות קדושות במיוחד, מכיוון שאנחנו מניחים שהוא לא הולך לעבור עבירות מיוחדות אז זו למעשה סעודה שהיא כולה קודש. בשבת כמעט כל דבר גשמי הוא דבר שאפשר לקיים איתו את מצוות עונג שבת: שינה בשבת היא תענוג, ולכן אם אחרי הסעודה אני הולך לנוח קצת – אז זה חלק מעונג שבת.

הדרגה הרביעית בסעודה היא סעודת מצווה, שלא זו בלבד שזו סעודה שהיא כולה קודש, אלא זו סעודה שגורמת להעלות את האוכל אותה, כלומר זה שאוכל מתעלה מכוח הסעודה שהוא אוכל, כלומר סעודת המצווה היא בעצמה עילוי לאדם.

אגב, יש מנהג שלא מזמינים אנשים לברית, ובדרך כלל כשיש ברית פשוט מודיעים לאנשים שהיא מתקיימת. לא אומרים למישהו 'אני מזמין אותך לבוא לברית', אלא אומרים 'תדע שתהיה ברית ביום זה וזה בשעה זו וזו במקום זה וזה'. מדוע עושים את המנהג הזה? זה לא קשור לטקס של הברית, אלא דווקא לסעודה של הברית: סעודת הברית היא סעודת מצווה לכל הדעות, ולאדם אסור לסרב לבוא לסעודת מצווה, ומי שמסרב לבוא לסעודת מצווה נענש בשמים. מכיוון שלא רוצים לגרום לאדם שיסרב לבוא לסעודת מצווה, אז לא מזמינים אלא רק מיידעים

שזו הייתה סעודה של יום חול, שהיא סעודה שהיא מסוכנת. בסעודה כזאת יכול להיות שהאדם ילך ויתכוון לשם שמיים ויעלה למעלה, אבל גם יכול להיות שלא.

הדרגה השנייה של סעודה גבוהה יותר היא סעודה של יום טוב, והיא בעצם סעודה ממוצעת: היא לא כמו סעודה של יום חול, אבל היא עדיין לא סעודה שכולה קדושה. יש קטע מהזהור שמופיע בכל מיני מקומות, שאומר שלסעודה של חג צריך להזמין אורחים. כשמזמינים אורחים, בפרט אם האורחים נזקקים לכך אבל לא רק, מעלים את הסעודה – ועל ידי זה הסעודה נעשית דבר שבקדושה. אבל אם לא מביאים אורחים, אז האדם יכול להמשיך ולאכול לשם תאוות כריסו. בנוגע לכך כתוב: "וזריתי פרש על פניכם, פרש חגיכם" (מלאכי ב,ג), כלומר כל מה שאכלתם בסעודות היה פסולת – ולכן אתם תקבלו את הפסולת הזו חזרה אליכם. אם כן, שכשאדם אוכל סעודת חג בשביל הנאת הגוף, הוא יכול לתקן את זה על ידי זה שהוא מזמין אורח – ואז הוא עושה מצווה על ידי הסעודה וכך הוא מרומם את המאכל.

למעלה מסעודת יום טוב, יש את סעודת השבת. בניגוד לסעודת חג, סעודת שבת היא כולה קדושה. בסעודת חול עיקר הסעודה הוא בשביל האדם שיאכל, ושעל ידי זה הוא יוכל להמשיך את חייו כראוי, אבל השאלה כמה הוא נהנה מהסעודה היא לא חלק מהעניין; הוא פשוט צריך לאכול אז הוא אוכל. אבל חלק מהעניין של סעודת שבת הוא "וקראת לשבת עונג" (ישעיהו נח,ג), כלומר בסעודת שבת אני

אופן, לכן יש את המנהגים לקחת מסעודת המצווה איזשהו מאכל הביתה, ועל ידי זה לשתף את כל בני המשפחה או אנשים אחרים נוספים עם הקדושה של סעודת המצווה.

אם כן, לסיכומו של עניין, מכיוון שסעודה זה דבר מסובך והיא יכולה להיות דו משמעית, אנחנו נוטלים ידיים לפני הסעודה, ועל ידי זה מקווים שלא נתחיל את הסעודה בירידה למטה אלא בטהרה ובעלייה למעלה, ועל ידי זה נסיים את הסעודה בשלום.

על הברית, ואז הוא יכול להחליט אם להגיע או לא.

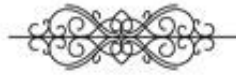
בכל אופן, בסעודת מצווה הסעודה היא זו שמרוממת את האדם בכוח האכילה שלו, ומכיוון שהאכילה נעשית כולה בצד הקדושה היא צריכה לרומם את נשמתו. יש גם כאלו שאומרים שהאוכל עצמו שבסעודה מקבל גם כן קדושה, ולכן אם אני מקבל פירורים מהסעודה הזו אז אני גם כן חלק מסעודת המצווה ומהקדושה שלה. אגב, מכאן גם נובע העניין שאוכלים שיריים של סעודה שתלמיד חכם נמצא בה – ולמעשה זהו מנהג מאוד עתיק. בכל

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: ₪ 2

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מזדפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

